
שער ראש השנה

מטרות תוכן:

התלמידים יכירו מושגים בסיסיים הקשורים לראש השנה, כגון "שופר", "סליחות" ו"ברכה".
התלמידים ילמדו כיצד מציינים את תחילת השנה החדשה באכילת מאכלים מיוחדים.
התלמידים יערכו חשבון נפש לקראת השנה החדשה.

מטרה לשונית:

התלמידים ידונו בשורש ש-נ-ה המשותף לכמה מילים הקשורות לראש השנה, כגון "שנה" ו"שינוי".

משך ההוראה:

שלושה עד ארבעה שיעורים

בשער זה:

יחידה 1: ברכות, איחולים וסימני הסדר בליל ראש השנה

יחידה 2: על השופר

לסיום: נקודת מבט אישית

יחידה 1: ברכות, איחולים וסימני הסדר בליל ראש השנה

• שלב א: שם החג	• ניתוח שם החג
• שלב ב: מהי ברכה?	• דיון במהות הברכות, במאפייניהן ובדרכים השונות לנסחן
• שלב ג: סימני הסדר בליל ראש השנה	• עבודה בחוברת והכנת כרטיס ברכה
	• שיחה
	• ציור בחוברת העבודה
	• ניסוח "יהי רצון" חדש

יחידה 2: על השופר

• שלב א: הכרת השופר וקולותיו	• שיחה בעקבות איור
	• הקשבה לקולות השופר והבחנה ביניהם
	• חיקוי קולות השופר
	• עבודה אישית בחוברת העבודה
• שלב ב: שופר ו"חשבון נפש" מבט על השנה שעברה	• קריאה "מיומנה של שני"
	• קריאת התשובה של דינה וקריאת שיר
• השופר קורא לנו לשיפור	• קריאת התשובה של אהוד: השופר כ"שעון מעורר" וקריאת מאמר חז"ל
	• התייחסות לשונית למילים: שנה, חודש, ושופר ושיחה בנושא חידוש ושיפור
• בקשת סליחה איש מרעהו	• קריאת התשובות של ענת ודניאל
	• פעילות אישית (כתיבת פתקים)
• הסליחה בתפילה	• שירת הפיוט "אדון הסליחות"

לסיום:

• נקודת מבט אישית	• שאלת סיום בחוברת

❖ **יחידה 1: ברכות, איחולים וסימני הסדר בליל ראש השנה** ❖

❖ **האמצעים הדרושים:**

חוברת לתלמידים (עמ' 3-4)
שמיניות בריסטול (כמספר תלמידי הכיתה) ומצבעים (טושים)
תקליטור ובו הפיוט "אדון הסליחות" (לא הכרחי)

❖ **שלב א: שם החג** ❖

נפתח בשיחה על שם החג "ראש השנה".
מה מאפיין את הראש?
הראש נמצא בחלק העליון של הגוף והוא מסמל התחלה וראשונות. לכן המילים "ראש"
ו"ראשון" קשורות זו לזו.
"ראש השנה" הוא היום הראשון בשנה, היום ששנה חדשה מתחילה בו, היום שבעקבותיו
יבואו כל ימי השנה.
אפשר לשאול את התלמידים מה משמעותם של **ביטויים אחרים הכוללים אף הם את המילה**
"ראש", כגון ראש הממשלה, ראש קבוצה, בראש ובראשונה ויושב ראש.

❖ **שלב ב: מהי ברכה?** ❖

❖ **הזדמנויות שונות שברכות נאמרות בהן**

לקראת ראש השנה (ובראש השנה) אנו נוהגים לברך זה את זה בברכות שונות.
אולם אין אנו מברכים רק בתחילת השנה, אלא כמעט בכל יום ובכל שעות היום.

נדגים זאת בעזרת משימה 1, בחוברת לתלמידים, עמ' 3.

פתרון המשימה:

כשפוגשים מי שלובש בגד חדש? תתחדש	שבוע טוב	בצאת השבת?
כשמישהו מתעטש? לבריאות	שבת שלום	לקראת שבת?
לקראת ראש השנה? שנה טובה	לילה טוב	כששוכבים לישון?
כאשר נפרדים? שלום ולהתראות	רפואה שלמה	כשפוגשים אדם חולה?
לפני שתית יין בחברה? לחיים	חג שמח	לפני כל חג?
בערב? ערב טוב	בוקר טוב	בבוקר?
כשפוגשים מישהו? שלום	בתיאבון	לפני הארוחה?

❖ **מאפייני הברכות**

- ענה נבקש מן התלמידים להגדיר ביתר דיוק את המושג "ברכה".
- במהלך השיחה רצוי לציין את המאפיינים האלה:
  - על הברכה להיות אמתית וכנה; זהו פירוש הביטוי "ברכה לבבית".
  - על הברכה להתכוון לנמען מסוים, לאישיותו ולצרכיו המיוחדים, או לצרכים כלליים הטובים לכל אדם.
  - על הברכה להתמקד בדברים טובים. אל לה להזכיר חסרונות של נמען או לפגוע בו.

◆ ניסוחים שונים של ברכות

ישנן כמה וכמה דרכים לנסח ברכה:

- ◆ אני מברך אותך ש / אני מברכת אותך ש...
- ◆ אני מאחל לך ש / אני מאחלת לך ש...
- ◆ יהי רצון ש...

כדאי לכתוב את הניסוחים השונים על לוח הכיתה.

◆ פעילות הפנמה (משימה 2)

התלמידים יבחרו אדם שהיו רוצים לברך ויכינו בעבורו כרטיס ברכה לראש השנה. תחילה יכתבו התלמידים טיוטה של הברכה בחוברת לתלמידים ואז יעתיקו אותה לכרטיס הברכה.

רצוי להנחות את התלמידים –

- ◆ לא לכתוב על כרטיס הברכה רק "שנה טובה" אלא ברכה מפורטת יותר.

- ◆ להשתמש באחד הניסוחים שנלמדו (למשל, אני מברך אותך ש...)
- ◆ לקשט את הכרטיס בציור של אחד מסמלי החג או בציור הקשור לברכה שבחרו לברך.

◆ שלב ג: סימני הסדר בליל ראש השנה

◆ דברי רקע

עד כה עסקנו בדוגמאות לברכות בהזדמנויות שונות ובברכות הדדיות לקראת ראש השנה. כעת נעסוק בברכות שאנו מברכים את עצמנו ואת העם היהודי כולו **בערב ראש השנה**. ברכות אלה נאמרות בעת הסעודות בשני לילות החג על מאכלים סמליים המכונים "סימני החג" או "סימני הסדר", שכן הברכות נאמרות על פי סדר קבוע. יש משפחות (רובן מעדות אשכנז) המסתפקות באכילת תפוח טבול בדבש.

נהוג להימנע מאכילת מאכלים שיש בהם חומץ וכן מאכילת מאכלים חמוצים, מרים או חריפים.

◆ לימוד הברכות

בכיתה נתמקד בלימוד כמה ברכות (ראו עמ' 4 בחוברת).
ברכות אלה פותחות במטבע לשון קבוע:
"יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו ש..."

לאחר קריאת כל אחת מהברכות והבנתה, יציירו התלמידים את המאכלים המוזכרים בברכות השונות.

עוד נדגיש כי:

- ◆ הברכה על התפוח בדבש מבוססת על **טעם** המאכל – שנה מתוקה כדבש.
- ◆ הברכה על התמרים מבוססת על **משחק מילים** של המילים "תמר" ו"תמו" (מלשון תם, נגמר).
- ◆ הברכה על הרימון מבוססת על **צורת הפרי** (המכיל גרעינים רבים מאוד. מעניין לציין שמספר גרעיני הרימון הוא פחות או יותר 613 = תרי"ג, כמספר מצוות התורה).
- ◆ הברכה על ראש הדג מבוססת על **משמעותה הסמלית** של המילה "ראש".

אפשר לשאול את התלמידים אם בבתיהם אוכלים בליל ראש השנה מאכלים **שלא הזכרנו** בשיעור ומברכים עליהם ברכת "יהי רצון". (יש הנוהגים לאכול גם סוג של שעועית ירוקה הנקראת "רוביה", כרישה הנקראת "כרתי", סלק אדום או עלי סלק הנקראים "סלקא", דלעת הנקראת "קרא" וראש כבש במקום ראש דג).

לא רק תפוח בדבש! אפשר גם חלה בדבש!

למורה בלבד

לאחר אכילת סימני החג, מברכים גם על הלחם – ברכת "המוציא לחם מן הארץ".

יש הטובלים בדבש את פרוסת החלה של "המוציא", ולא במלח כבכל ימות השנה. בעדות אשכנז ממשיכים לטבול את החלה בדבש עד שמחת תורה.

◇ ניסוח "יהי רצון" חדש

עתה נפנה את התלמידים לחוברת (עמ' 4).
לאחר שהתלמידים ציירו את המאכלים (תמרים, רימון, תפוח בדבש וראש דג) ליד כל ברכה, נזמין את התלמידים לבחור מאכל כלשהו ולנסח בעצמם ברכת "יהי רצון" המבוססת על טעם המאכל, צבעו, צורתו, שמו או על כל תכונה אחרת שלו.

יהי רצון שתהיה שנה של
הרבה קפיצות
ושלא נשבור שום שן!

על בננה, למשל, אפשר לברך:
"יהי רצון אלוהינו ואלוהי אבותינו שנבנה השנה בית חדש" –
ברכה המבוססת על הדמיון בין "בננה" ל"נבנה".

על אבטיח אפשר לברך:
"יהי רצון אלוהינו ואלוהי אבותינו שתהא השנה הבאה גשומה
ומלאת מים כאבטיח" – ברכה המבוססת על תכונתו של
האבטיח, על כך שהוא מלא במים.

התלמידים יכתבו את הברכה שחיברו בחוברת ויעתיקו אותה לכרטיס (שיקחו הביתה).
אם התלמידים מתקשים למלא את המשימה האחרונה, אפשר לבקש מתלמידים שיש להם רעיונות לשתף את הכיתה בחידושיהם, ואף לכתוב את הברכות החדשות על הלוח.

לסיום

אנו מציעים למורה לברך את הכיתה כולה (או כל אחד מהתלמידים) בברכה משלה.

יחידה 2 : על השופר

האמצעים הדרושים:

חוברת לתלמידים (עמ' 5-9).

שלב א:

שופר אמתי (רצוי אך לא הכרחי)
מחשב: ניתן לשמוע את קולות השופר באתר של מכון החגים
בכתובת: <http://www.chagim.org.il/roshn9.html>

שלב ב:

שעון מעורר
פתקים ומעטפות כמספר התלמידים בכיתה
מצבעים (טושים), כרטיסי בריסטול, ירחונים, מספריים ודבק

שלב א: הכרת השופר וקולותיו

התבוננות באיור של אדם התוקע בשופר

בעקבות התמונה אפשר לפתח שיחה ובה נתאר את התמונה ונרחיב את אוצר המילים של התלמידים.
נדון במילים "תקיעה", "בעל תוקע" (האדם התוקע בשופר) "טלית" ועוד...

תיאור השופר

שופר הוא קרן כפופה (בדרך כלל של אֵיל). צדו הצר של השופר משמש לנשיפה. מצדו השני, הרחב, יוצא קול השופר. תוקעים בשופר בימים שלפני ראש השנה (יש הנוהגים לתקוע בכל חודש אלול), בראש השנה עצמו, בעשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים ובסיום תפילת יום הכיפורים.
במקרא נקרא ראש השנה "יום תרועה", כלומר היום שבו משמיעים את קול השופר הנקרא "תרועה".

קולותיו השונים של השופר וחקייהם

נשמע עתה את תקיעות השופר מן המחשב.
בתפילת ראש השנה נשמעות תקיעות מסוגים שונים.
ליד "בעל התוקע" עומד אדם שתפקידו לומר לו איזו תקיעה עליו לתקוע.

תקיעה: קול הנמשך 9 יחידות זמן.

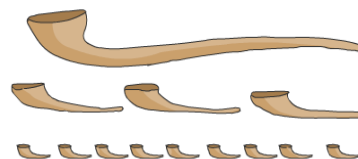
שברים: קול מקוטע המורכב משלושה צלילים שכל אחד מהם נמשך שלוש יחידות זמן.

תרועה: קול הדומה ללילה, מורכב מתשעה צלילים קצרים הנמשכים יחידה זמן אחת.

תקיעה גדולה: תקיעה ארוכה ובה צליל אחד ארוך, ארוך יותר מתשע יחידות זמן. התקיעה הגדולה מסתיימת רק כאשר בעל התוקע מוכרח לנשום.

על הלוח אפשר לסכם את הנאמר בצורה גרפית:

תקיעה: _____ (9)
שברים: _____ (3+3+3)
תרועה: _____ (9 פעמים 1)
תקיעה גדולה: _____

בכיתה אפשר להזמין תלמידים לחקות את קול השופר. רצוי להנחות את התלמידים לחקות את קולות השופר על פי אחד מסדרי תקיעת השופר המופיעים במחזור התפילה.

להלן דוגמה לסדר תקיעה בשופר, מתוך:
מחזור ראש השנה, רינת ישראל, נוסח אשכנז,
עמ' 253:

תקיעה, שברים תרועה, תקיעה
תקיעה, תרועה, תקיעה
תקיעה, תרועה, תקיעה גדולה

אם יש בכיתה שופר, אפשר לתת לתלמידים לנסות לתקוע בשופר... ולגלות עד כמה זה קשה!

◆ שלב ב: שופר ו"חשבון נפש" ◆

◆ "מיומנה של שני" ◆

נעסוק בשאלות: אילו הרהורים מעלה בנו קול השופר? איך משפיעות עלינו תקיעות השופר? אפשר להתחיל את הדיון בנושא בקריאת הקטע "מיומנה של שני" שבחוברת לתלמידים (עמ' 6), ובו שני מתארת את האווירה בבית הכנסת בעת תקיעת השופר – כולם עומדים, שותקים ומקשיבים, אך שפת הגוף של המתפללים משקפת תגובות פנימיות שונות לקולות השופר. שני תוהה כיצד ילדים אחרים מגיבים לקולות השופר.

◆ תשובתה של דינה לשני: מבט על השנה שעברה – משימה בחוברת וקריאת שיר

דינה מסבירה שהשופר מזמין אותנו לשאול את עצמנו "היכן אנו עומדים?" התבוננות פנימית זאת, הנקראת במסורת היהודית "חשבון נפש", מאפשרת לנו לתת את הדעת על מעשינו הטובים והפחות טובים. בכיתה נקרא את השיר "כשמתחילה שנה חדשה" מאת ניצן מור ונדון בו. אפשר לבקש מהתלמידים לחשוב על דבר שהם רצו לעשות בשנה שעברה ודחו אותו או ויתרו עליו. פנה את התלמידים למשימה המופיעה בעמ' 6 בחוברת.

◆ תשובתו של אהוד לשני: השוואה לשעון מעורר וקריאת מאמר חז"ל

הערה:

במדרש, בתלמוד ובתפילה קשרו חז"ל בין תקיעות השופר בראש השנה לבין סיפורים תנ"כיים רבים שמוזכרים בהם שופרות (ראו בהמשך). רוב הסיפורים אינם מוכרים לתלמידי כיתות ב' ולכן נדחה את לימוד המקורות התנ"כיים והחז"ליים לכיתות גבוהות יותר. השנה נעסוק בשופר המזמן את האדם להשתפר.

השופר במסורת היהודית

למורה בלבד

◆ השופר מזכיר את מעמד הר סיני.

וכך כתוב בתורה:

והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל העם מאד. ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר והאלהים יעננו בקול. (שמות, פרק י"ט פסוקים י"ה-י"ט).

בהזכירו את מעמד הר סיני, השופר ממריץ אותנו לעשות מעשים טובים.

◆ השופר מזכיר את עקדת יצחק.

בסיום סיפור העקדה, בהתאם לצו האלוהי, אברהם אינו מקריב את יצחק אלא איל שזומן למקום ו"נאחז בסבך בקרניו" (ראו: בראשית, פרק כ"ב פסוק י"ג).

◆ השופר מזכיר את טקס המלכת מלכי ישראל בימי קדם שלונה בתקיעת שופר (ראו: מלכים א', פרק א' פסוק ל"ט). במסורת היהודית אלוהים הוא "מלך מלכי המלכים". בתקיעת השופר אנו, כביכול, ממלכים עלינו את האלוהים, מכירים בו כמלכנו. גם בנוסח הברכות אנו פונים אל האלוהים כאל "מלך העולם".

אפשר לציין עוד שגם בימנו נוהגים לעתים לקבל את פני נשיא המדינה בהגיעו לאירועים רשמיים חגיגיים בתקיעה בחוצצרות.

◆ השופר מזכיר את יציאת החיילים למלחמה.

בתקופת המקרא היה הכוהן תוקע בשופר כדי להזעיק את העם למלחמה וכדי לגייס את הלוחמים לקרב (ראו: במדבר, פרק י' פסוק ט). בראש השנה כולנו מגויסים למשימה של חשבון נפש. השופרות שימשו גם כדי להזהיר את העם מפני סכנה קרבה.

◆ תפקיד השעון המעורר

נקרא יחד את המשפט הראשון מדבריו של אהוד: "בשבילי השופר הוא מעין שעון מעורר". נשמיע צלצול של שעון מעורר בכיתה, ונשאל את התלמידים שאלות כגון: מהו תפקידו של השעון המעורר? מתי משתמשים בשעון מעורר?

השעון מעיר משינה; בדרך כלל איננו מפעילים שעון בחופשה, כאשר איננו חייבים לקום בשעה מסוימת; אנו מפעילים שעון מעורר כאשר אנו חוששים שלא נקום בזמן; יש המשתמשים בשעון מעורר גם במשך היום כדי להזכיר לעצמם לעשות דבר מה שהם חוששים לשכוח.

◆ שעון מעורר ושופר

קוראים את המשך דבריו של אהוד. מתוך דבריו, נדגיש שתקיעות השופר הן כמו צלצולו של השעון המעורר. תפקיד השופר, כמו זה של שעון מעורר, הוא לעורר אותנו ולגרום לנו לחשוב על המעשים שעשינו בשנה שעברה (הפחות טובים, אך גם על הטובים) ועל מה שאנו יכולים לשפר לקראת השנה הבאה.

לאור הנאמר לעיל, נשאל את התלמידים: מה משותף לשעון מעורר ולשופר? איזה מעשה מזכיר לנו השופר לעשות? התקיעות הן קריאה לעשייה ("את הדברים הטובים שעשיתי בשנה שעברה, אשתדל להמשיך" אומר אהוד, והוא גם מוסיף "ואת הדברים הפחות טובים? אשתדל לא לחזור עליהם!")

על הימים שלפני ראש השנה:

למורה
בלבד

מכיוון שמטבענו אין אנו נוטים לחשוב על מעשינו בדיעבד, וגם איננו נוהגים להקדיש זמן לחשוב על אפשרויות חדשות העומדות לפנינו, קבעה המסורת היהודית תקופה מסוימת בשנה המיועדת לכך. תקופה זו מתחילה בראש חודש אלול, היא כוללת את שני ימי החג בראש השנה ונמשכת עד תום יום הכיפורים. תקופה זו מכונה בשמות שונים: "ימי התעוררות", "ימי תשובה" ו"ימי רחמים ורצון".

מדברי הרמב"ם

למורה
בלבד

"אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר: עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם – אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה".
(רמב"ם, משנה תורה, הלכות תשובה, פרק ג הלכה ד)

◆ מאמר חז"ל:

"תקעו בחדש שופר" (תהילים פא, ד).
בחדש – חדשו מעשיכם,
שופר – שפרו מעשיכם.
(מדרש ויקרא רבה כ"ט, ה)

נקרא עתה את מאמר חז"ל המופיע בחוברת לתלמידים בעמ' 7. במאמר זה חז"ל מבהירים כי המילה "חודש" שבפסוק "תקעו בחודש שופר" מתייחסת לחודש הראשון בשנה היהודית. נדגיש גם את הקרבה הלשונית בין המילים "חודש" ו"חדש". חז"ל אומרים כאן כי "חודש תשרי" הוא הזדמנות לחדש במעשנו. נפנה עתה למילה "שופר". אף על פי שאין קשר לשוני מקורי בין המילים "שופר" ו"שיפור", חכמנו דרשו את קרבת הצליל ביניהן כדי ללמד לקח. מדרש זה מאפשר לתלמידים לזכור בקלות את מהותן של תקיעות השופר. בעקבות לימוד מאמר חז"ל, אפשר לדון גם במילה "שנה". נדגיש את הקרבה הלשונית בין המילה "שנה" והמילה "שונה". ראש השנה אכן הוא הזמנה לשינוי ולשיפור. עומדות לנו, כמובן, גם זכויות – ישנם דברים טובים רבים שאנו כבר עושים ועלינו להמשיך לעשותם. הקרבה בין שם העצם "שנה" לפעלים "לשנן" ו"לשנות" מביעה גם את הרעיון הזה.

עוד אפשר לשאול את התלמידים:

- אילו דברים חדשים הייתם רוצים שיקרו לכם השנה?
  - אילו דברים הייתם רוצים לעשות קצת אחרת?
  - אילו דברים חדשים הייתם רוצים להתחיל השנה?
- לאחר השיחה התלמידים יכתבו את תשובותיהם בעמ' 7 בחוברת (ראו משימה 8).

◇ תשובותיהם של ענת ודניאל לשני: תקיעות ובקשת סליחה

◆ קריאת דברי ענת ודניאל (בחוברת לתלמידים, עמ' 8).
ענת ודניאל מדגישים בדבריהם כי תקיעות השופר הן קריאה לעשייה. בראש השנה יש לנו הזדמנות לתת את הדעת ליחסנו עם הזולת ולשאול את עצמנו אם פגענו במישהו ואם עלינו לבקש סליחה ממישהו. זו גם הזדמנות לסלוח באמת למי שפגע בנו.
נעמוד על כך שרעיון זה מעורר בשני הילדים תחושות שונות מאוד. ענת מדגישה את הקושי בתהליך בקשת הסליחה, ואילו אצל דניאל גוברת התחושה ששום דבר אינו אבוד – גם אם עשינו דבר רע, אפשר לבקש סליחה ולזכות בסליחה, אם אכן זו בקשה אמיתית ואם קיבלנו על עצמנו שלא לחזור על המעשה הרע.

◆ משימה אישית

נחלק לכל תלמיד פתק ועליו כתוב: האם הייתם רוצים לבקש סליחה ממישהו? על מה? השאלה נמצאת לתזכורת בחוברת לתלמידים (עמ' 8), אך כדי לשמור על פרטיות התלמידים, חשוב שהם יתבקשו לכתוב את תשובתם בפתקים ולא בחוברת. כל אחד מהתלמידים יכניס את פתקו למעטפה וירשום עליה את שמו. המעטפה הסגורה תימסר למורה והיא תתחייב לשמור עליה ולא לפתוח אותה. המורה תסביר לתלמידים שהם יקבלו את מעטפותיהם בחזרה לפני יום כפור כדי שיוכלו לבדוק אם אכן ביקשו סליחה ממי שרצו.

◇ אדון הסליחות

עד כה דנו בסליחה בין אדם לחברו. עתה נפנה את תשומת לבנו לפיוט "אדון הסליחות" אשר בהיותו תפילה הוא פונה לאלוהים.

בפיוט זה אלוהים מכונה בכינויים רבים, בין היתר הוא מכונה "אדון הסליחות".

לשון הפיוט היא לשון קשה ולכן לא נסביר את מילות הפיוט לתלמידינו הצעירים. אולם, מכיוון שהפיוט מוכר

וניגונו חביב, מצאנו לנכון לכלול אותו בתכנית זו. נסביר רק כי זהו פיוט העוסק בסליחה ומביע את הרעיון שאם כוונותינו טובות האל אכן יסלח לנו. הפיוט מכנה את האלוהים גם "בוחן לבבות", כלומר יודע מה בלבנו; הוא מכנה אותו "גולה עמוקות", כלומר, יודע מחשבות נסתרות, ובעקבות זאת הוא "דובר צדקות", כלומר, סולח. נסיים את היחידה בשירת הפיוט.

על הסליחות

בתקופה שלפני ראש השנה, כלומר בכל חודש אלול (בעדות ספרד) ושבוע לפני ראש השנה (בעדות אשכנז), נוספים לתפילות הרגילות פיוטים מיוחדים הנקראים "סליחות".
הסליחות נאמרות עד יום הכיפורים.

יש האומרים סליחות מאוחר בלילה ויש האומרים אותן לפנות בוקר (בשעה 3:00 או 4:00). בעבר היה שמש בית הכנסת דופק על דלתות בתי המתפללים כדי להעירם לסליחות, כמו שעון מעורר!
ה"סליחות" הן פיוטים מיוחדים שמהותם בקשת סליחה ומחילה על חטאים. אחד מהם הוא "אדון הסליחות".

לסיום

נקודת מבט אישית:

נפנה את התלמידים לשאלת הסיום שבחוברת (עמ' 9).
שאלה זו תאפשר לתלמידים להיזכר בנלמד בפרק זה על ראש השנה ולהביע התייחסות אישית לנושא.

